

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת ארבע כנפות

234

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וְיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפִרְעָה חָלַם וְהֵנָּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר"

ההשתדלות בדרגת הצדיקים

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

חוזר בו מהצעתו, כי אדם שמתאוונן על מצבו הגשמי אין בכחו להיות משפיע בישיבה ע"כ.

ומעתה נתבונן בזה, הנה עבור האדם הגדול ההוא כבר היה הכל מוכן מלמעלה, מצב מזהיר בגשמיות וברוחניות כאחד והיה עולה מעלה מעלה בסולם ההצלחה בזה ובבא, כי לזכות את הרבים לאו מילתא זוטרת

היא. וכבר כתב ב'חובות הלבבות': כי המזכה את הרבים עומד במעלה יותר ממלאכי השרת עי"ש. ואילו היה מצדיק עליו את הדין עוד ימים מועטים **"וַיֵּט שְׁכֶמוֹ לְסִבְל"** (בראשית מט טו) מה נהדר היה מצבו, אך מכיון שפקע כח סבלנותו והתאוונן, איבד הכל.

ונחזור למה שהתחלנו בקושיא למה נענש יוסף על השתדלותו בזה? ונצטט כאן דברי הרמב"ן ז"ל עה"פ: **"וַנִּתְּתִי מְשֻׁכְּנֵי בְתוּכְכֶם"** (ויקרא כו) וז"ל: **"וְהַכֹּלֵל, כִּי בַהֲיֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמִים וְהֵם רַבִּים, לֹא יִתְנַהֵג עֲנִינִם בְּטַבַּע כֹּלֵל, לֹא כְּגֹפֶם וְלֹא בְּאַרְצֶם, לֹא בְּכֹלֵל וְלֹא בִּיחִיד מֵהֶם, כִּי יִבְרַךְ ה' אֶת חֲמִשָּׁם וּמִימָם וְיִסִּיר מִחֲלֵה מִקְרָבָם, עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְרֹפֵא וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּר בְּדֶרֶךְ מְדֻרְכֵי הַרְפּוּאוֹת כֹּלֵל כַּמִּשָּׁה: "כִּי אֲנִי ה' רֹפֵאָךְ"** (שמות טו) **וְאָמַר הַכְּתוּב: "וְגַם בְּחֵלְיוֹ לֹא דָרַשׁ אֶת ה' כִּי בְּרַפְאִים"** (דברי הימים ב טז). ואילו היה דבר הרופאים נוהג בהם, מה טעם שיזכיר הרופאים? אין האשם, רק בעבור שלא דרש השם. אבל הוא אשר יאמר אדם: **"לֹא אוֹכַל מִצָּה כְּחַג הַמִּצּוֹת, כִּי אִם חֲמִץ"**.

הרבה בני אדם לעשות הכל למענו, אבל האדם הלזה פונה לעצמו וטורח בעצמו להושיע את עצמו, אומרים לו מן השמים אם חכם אתה בעצמך, לך בכחות עצמך ונראה מה יהיו חלומותיך.

וזכורני מעשה שסיפר לי הגה"צ מוהר"א שולביץ ז"ל שהיה ראש ישיבת 'לומזה' ומייסדה; כי היה נצרך פעם למשגיח בישיבה ונסע אל ה'חפץ חיים' שימליץ לו על איזה משגיח ואמר לו ה'חפץ חיים' שיקח את פלוני שהיה מהגאונים הצעירים אז ובעל לב רגש גדול הראוי למשפיע רוחני בישיבה גדולה וכמובן שקבל את ההצעה - וזה היה ב'סוף הזמן'.

מיד אחרי החג קבל הראש ישיבה מכתב מה'חפץ חיים', שהוא חוזר בו מהמלצתו על אותו פלוני ומייעץ לו שלא לקחת אותו למשפיע בישיבה! והיה ניכר מתוך מכתבו שכתב את זה בחוה"מ כי החשיבו ל'דבר האבוד'. הר"א שולביץ נסע מיד לה'חפץ חיים' ושאלו וענה לו חפץ חיים: כי ח"ו לא ראה בהאיש שום פסול, אלא שמלפני כמה ימים הוא בא לפניו והתאוונן על מצבו הגשמי שאין לו פרנסה וכו' ואמר ה'חפץ חיים' שלפיכך

אחז"ל (ב"ר כאן): **"הה"ד: 'אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רֵהֱבִים וְשָׁטִי כְּזָב"** (תהילים מ) זה יוסף. ע"י שאמר לשר המשקים: **"זְכַרְתִּנִּי... וְהִזְכַּרְתִּנִּי"** (בראשית מ) ניתוסף לו שתי שנים' ע"כ.

מקשים העולם: דהוי דבר והיפוכו, שהתחילו חז"ל: **"אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר"** זה יוסף' וסיימו ע"י שאמר לשר המשקים **נִיתוּסַף לוֹ ב' שָׁנִים'?**

ועוד יש להבין: למה נענש בשביל אמירה זו? דהא ודאי מותר לכל איש הנמצא בצרה להושיע את עצמו בכל מה שיוכל. וא"כ איזו עוולה נמצא בשפתיו של יוסף הצדיק שאמר: **"זְכַרְתִּנִּי... וְהִזְכַּרְתִּנִּי"?**

ובהקדים, נבאר דבר השייך לנרון דידן להעיר אזנינו לנכון; כי אנו לומדים בפרשה שפרעה חלם חלום, זה דבר אחד. ויוסף שנתעכב שנתים בבית הסוהר, זה דבר שני. אלא, שכבר הגיע זמנו של יוסף לצאת מבית האסורים נצטרפו שני הדברים יחד והזכירו שר המשקים לפני פרעה.. אבל אין הדבר כן! וכך צריך לפרש: **"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפִרְעָה חָלַם"** (בראשית מא א) שבאמת כל חלומו של פרעה לא היה אלא בשביל יוסף, כדי שהוא יתמנה למשנה למלך. והיה עומד לחלום מלפני שנתים, רק מפני שאמר יוסף: **"כִּי אִם זְכַרְתִּנִּי... וְהִזְכַּרְתִּנִּי"** נדחה החלום לשנתים ימים.

ומכאן יש ללמוד מוסר גדול, כי האדם מחפש לו דרכים מרובות לקרב הדבר אשר צריך לו ובפרט כאשר נמצא במצוקה והוא אינו יודע כי כבר הכינו

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

אבל הדורש את ה' בנביא, לא ידרוש ברופאים! ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם, אחרי שהבטיח: "וּבְרַךְ אֶת לְחֶמְךָ" (שמות כג). והוא מאמרם ('ברכות' ס): 'שאינ דרכם של בנ"א לרפואות אלא שנהגו'. שאילו לא היה דרכם ברפואות, יחלה האדם כפי אשר יהיה עליו עונש חטאו ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות והשם הניחם למקרה הטבעים. וזוהי כוננתם באמרם: "וְרָפָא יִרְפָּא" (שמות כא) - 'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות' (ברכות ס). ולא אמרו: שניתנה רשות לחולה להתרפאות. אבל כיון שחלה והוא לא היה מעדת ה' שחלקם בחיים אין לרופא לאסור עצמו ברפואות, כי התורה לא תסמוך דיניה על הנסים, אבל "בְּרִצּוֹת ה' רָכְכִי אִישׁ" (משלי טז). אין לו עסק ברפואות' עכ"ל הזהב.

למדנו מדברי הרמב"ן, כי האיש אשר עלה בדרגה, ביראת השם, הוא אשר יצא מתהלוכות הטבע. כי כל הענינים הטבעיים לא נבראו אלא להמון עם אשר לא ידעו את השם כראוי ואינם מתבוננים בהליכות דרך חייהם על דרך האמת לידע כי "אִין עוֹד מְלַבְדוֹ" (דברים ד). להם יניח השי"ת הדרכים הטבעיים מדה כנגד מדה! משא"כ להאיש המורם מעם אשר יבטח בה' בכל הליכות חייו, אז ו"הִיָּה ה' מְבַטְחוֹ" (ירמיה יז). ג"כ מדה כנגד מדה ואם ישכח לפעמים וישתדל בטבעים, פיגול הוא ולחטא יחשב לו ויתבע על זה ויענש חמורות. וכמ"ש ('יבמות' קכא:): 'הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה'.

מעתה ברורים לנו דרשות חז"ל שאמרו: "אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים וְשָׁטִי כֶּזֶב" זה יוסף. כי אמנם יוסף הצדיק הוא "הִגְבַּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוֹ" ואפי' פניה קלה בלב "לֹא פָנָה אֶל רְהָבִים וְשָׁטִי כֶּזֶב" ומכיון שכן, ע"י שאמר לשר המשקים: "פִּי אִם זָכַרְתִּינִי... וְהִזְכַּרְתִּינִי", כלומר: אפילו מה שהוציא רק בפיו ב' מלים אלו הנשמעות כהשתדלות טבעי, כבר נענש באופן חמור מאד וניתוסף לו, להיות עוד ב' שנים בבית האסורים. והבן זה, כי הוא יסוד גדול בעבודת השי"ת. (לב אליהו).

"נִיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתִים יָמִים וּפְרַעַה חֲלֵם וְהָנָה עֵמֶד עַל הַיָּאֵר" (בראשית מא א)

"בְּכָל עֶצֶב יִהְיֶה מוֹתֵר וְדָבָר שִׁפְתָּיִם אַךְ לְמַחְסוֹר" (משלי יד) ... ע"י שאמר לשר המשקים: "זָכַרְתִּינִי... וְהִזְכַּרְתִּינִי" ניתוסף לו שתי שנים' (בר"ר פט ב).

יש להתבונן הרי פדיון שבויים מצוה רבה היא וכמ"ש במסכת 'חולין' (ז): על 'רבי פנחס בן יאיר, הוה קאזיל לפדיון שבויים, פגע ביה גינאי נהרא (שם הנהר כך) אמר ליה: "גינאי חלוק לי מימך ואעבור בכך!" אמר לו: "אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה, ספק אי אתה עושה. אני, ודאי עושה!" אמר לו: "אם אי אתה חולק, גזרני שלא יעברו בכימם לעולם!" חלק ליה. הוה ההוא גברא

דהוה דארי חיטי לפיסחא, אמר ליה: "חלוק ליה להאי נמי, דבמצוה קעסיק" חלק ליה. אמר רב יוסף: "כמה נפיש גברא, כמשה ושיתין רבוון" / ע"י"ש.

שם, אין אנו יודעים מי היה השבוי? אולי רק איש פשוט. אבל לפדות איש צדיק וחסיד וכל שכן כיוסף הצדיק, גדולה הזכות למי שמשתדל להצילו. וקיימא לן ('הוריות' יג): 'הוא ואביו ורבו בשבי, רבו קודם לאביו, אבל הוא קודם לשניהם. 'כל הקרוב קרוב, קודם' וא"כ, גדול הוא החיוב ביותר על השבוי עצמו להשתדל בפדיון נפשו.

מה נורא דין שמים! בשביל שאמר יוסף: "זָכַרְתִּינִי... וְהִזְכַּרְתִּינִי", השתדלות קלה וישרה אצל שר המשקים שישלם לו טובה תחת טובה, נענש להיות עוד שתי שנים בבית האסורים. ואילו היה עושה מעשה כזה בשביל אחר, אין קץ לשכר מצוה זו. ולמה תגרע המצוה בזה, שיוסף הצדיק עצמו הוא השבוי והמשתדל?

למדנו מכאן נוראות דין שמים ומעמקי כחות האדם; שאם מתערב אפילו משהו דק ביותר של אהבת עצמו במעשה המצוה, נאבד על ידי זה כח הקדושה שבמעשה, עד שמצוה רבה כזאת לפדות שבוי כזה נהפכה על יוסף הצדיק המשתדל בזה לרועץ והוצרך להטהר מזה על ידי יסורים גדולים כאלה במשך זמן רב של שתי שנים.

הרי מה נורא הוא כח ההרס של משהו חפץ בשריי ונגיעת עצמו. ('אור יהל' א). ■

אמונה ובטחון

"וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים"

מדוע נתבע יוסף על פנייתו לשר המשקים?

(תהילים קמו). נמצא שתמיד היה מוסר נפשו. והיה ראוי להיות מכת הראשונים שיוכל לבטוח בהשי"ת לבדו שיעשה לו נס, אף על אופן שלא כדרך הטבע. ורק הבינוני אשר מתנהג עם השי"ת בדרך הטבע, 'כמידה שאדם מודד, מודדין לו' ואין ראוי לו לסמוך על נס שלא כדרך הטבע ועליו נאמר: 'אִין סוּמְכִין עַל הַנֶּס' ('פסחים' סד:). אבל לא כן יוסף הצדיק שהתנהג שלא כדרך הטבע ומסר נפשו במעשה דפוטיפרע, שפיר היה לו לסמוך על נס שלא כדרך הטבע, כי הוא ראוי לנס שלא כדרך הטבע. על כן, זה שאומר ה'מדרש רבה': "אֲשֶׁרִי

בהשגחה פרטית שהשי"ת הוא המשרד מערכות - וזו מידת רשעים. והנה קאמר בגמרא: 'אמר ליה רב פפא לאביי: "מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא..." אמר ליה: "קמאי הוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם" ('ברכות' כ:). שהראשונים שמסרו נפשם על קדוש השם, הקב"ה עושה להם ניסים שלא כדרך הטבע - לא כן אנחנו. ומצינו ביוסף הצדיק שאשת פוטיפר רצתה להרגו, אם לא ישכב עמה. והשיב לה: "ה' מְתִיר אֲסוּרִים: ה' זָקָה פְּפוּפִים"

"אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מְבַטְחוֹ" (תהילים מ) זה יוסף. "וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים וְשָׁטִי כֶּזֶב" .. על ידי שבטח בשר המשקים ניתוסף לו שתי שנים' (מדרש רבה פט ג).

נ"ל בזה, ע"פ המבואר ב'אלשיך'; דשלשה מיני בטחון יש: א. הבטח בהשי"ת לבדו בלי שום אמצעי - רק השי"ת יעשה לו נס שלא כדרך הטבע. ב. הבטח בהשי"ת שיעשה לו נס ע"י אמצעי - וזה מידת הבינונים. ג. השם בשר זורעו ובטח באדם לבדו אשר ע"ז נאמר: "אָרוּר הִגְבַּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשָׁם בְּשָׂר זֶרְעוֹ" (ירמיה יז) ואינם תולין כלל

כמו ע"י אברהם אבינו ודו"ק. א"כ, אין שום סתירה לרישא, אשר ה'מדרש רבה' מבאר לנו, כפי שיוסף מסר נפשו במסירות הנפש תמיד, היה בכחו לבטוח בה' לבדו בלי שום אמצעי והיה הקב"ה עושה לו נס אף שלא כדרך הטבע. והא ראייה ע"י שבטח בשר המשקים, היינו: שהקב"ה יעשה לו נס ע"י אמצעי, משר המשקים, נענש ע"ז. ודו"ק. (ילקוט מדרשי פליאה). ■

שיעשה לו הקב"ה נסים ג"כ שלא כדרך הטבע. א"כ, לא סותר כלל; כי מתחלה רק קאמר **'זה יוסף'**, הוא הכונה, שהיה בכחו לבטוח בה' לבדו בלי שום אמצעי. ומשום זה שבטח בהשי"ת שישלח לו עזרו ע"י אמצעי של שר המשקים, נענש בהוספה ב' שנים. כי זה היה כחלול השם אצל יוסף הצדיק שהיה בכחו לסמוך על נס שלא כדרך הטבע, כמו האבות. והיה מתפרסם על ידו גדלות ורוממות השי"ת,

הַגִּבֹר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ " זה יוסף" היינו: שיוסף היה בכחו להיות ה"ש"ם בה' **מִבְּטָחוֹ** בה' לבדו, בלי שום אמצעי ודרך הטבע, כי הוא מסר נפשו תמיד ולא לו מרחיש הקב"ה נסים תמיד, אף לא כדרך הטבע. **"ולא פנה אל רִבְבִים"** ע"י שבטח בהקב"ה שיעשה לו נס ע"י שר המשקים, לכן נענש ו**נִיתוּסָף לוֹ עוֹד שְׁתֵּי שָׁנִים** מחמת שהיה בכחו לבטוח בה' לבדו בלי שום אמצעי,

'עַל הַנְּסִים'

"הִלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם"

מה בין נס חנוכה שנאמר בהלל ובהדלקת נרות בלבד לנס פורים המרובה בשמחה ובמצוות?

על **"כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ"**, להוציאנו מאפלה לאורה בפדיון נפשנו, כי הלוא ע"י חסד זה **"אָמַת ה' לְעוֹלָם"** - האמת הגמור מא-לוקותו, יתברך, מתפשט לעולם בכללו, כי כולם יכירוהו. וכיון שזו טובה גדולה, כוללת כל כך, גם לכם, תתחייבו להללו ולשבחו.

והנה, נס חנוכה, עם היותו בעצמו גדול ועצום מאד, לא היה כולל לכל ישראל, כי לא היו כולם במקומות מושבותיהם בסכנה ההיא, אלא מקצתם. וממילא לא היה הנס כללי כל כך ולפיכך יספיק לפרסומו זכרון הדלקת הנרות והלל והודאה.

אבל נס אסתר היה כולל לכל ישראל, כי כולם היו תחת מלכות אחשורוש והיתה הגזרה כללית כמו שאמר: **"לְהַשְׁמִיד לְהָרַג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנְּעַר וְעַד זָקֵן"** (אסתר ג יג). והיתה הצלה כוללת את כולם. על כן היה מהראוי, יהיה זכר הנס מופלג מאד ונִיתְנָה לִיכְתֹּב הַמְּגִלָּה עִם שָׂר פִּרְטֵי הַזְּכוּרֹנוֹת, לסבה זו.

טעם שני: כי צרות אנטיוכוס היו בזמן היות ישראל בארץ הקדושה ובזמן היות בית המקדש קיים, אשר, בלי ספק, זכות המקומות ההם וקדושתם - סיוע גדול להקל מעליהם הסכנה לגרום הבאת הנס, כי **"תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵינוּ בְּה"** (דברים יא). ואין כל כך מהתימה יעשה ה' אז נפלאות. אבל בימי אחשורוש, שהיו מפוזרים ומפורדים, אנה ואנה, רובם בחוצה לארץ ובזמן חרבן המקדש כי יפליא ה' חסדו לנו, זה ודאי הוא ענין רשום מאד. (בינה לעתים) ■

אחרי גלות בבל לא זכינו לגאולה שלמה, אלא פקידא בעלמא, כדבריהם ז"ל: **'שתים הנה קוראותינו, מסכנות עצומות, השתרגו על צוארינו'** (בינה לעתים) ומשתיהן הצילנו ה' בעזו ובנפלאותיו, **האחת** - בימי המן הרשע, אשר לזכר הצלתנו אנו עושים את ימי הפורים. **השניה** - בימי אנטיוכוס, אשר לפרסום אותו הנס הוקבעו שמונת ימי חנוכה האלה.

ומה זה היה לבן קיש, מרדכי, אשר הנס הנעשה על ידו, זכה אל כל הכבוד ההוא, מעוצם הפרסום הנעשה עליו ביום הפורים, בקריאת המגילה וסעודות ומתנות בשמחה גדולה, מה שאין כן בנס זה של חנוכה, כי לא הוקבעו הימים הללו כי אם להודות ולהלל בהדלקת הנרות ותו לא מיד?!

על תועלת נפלא יגיע לאומות מהחסד הא-לקי אשר יגבר על ישראל בגאולתנו ופדיון נפשנו. כי בעודנו בגלות, אין השגחתו, יתברך, מתפרסמת ולא ניכר א-לוקותו האמיתי אצל הכל, כי הם נעדרו ידיעתו ו**"אֵךְ שָׁקַר נַחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ"** (ירמיה טז). **"נִתְּתִי הָאֱמֶת נְעֻדָּתְךָ"** (ישעיה נט) מאמיתת אלוקותו, אבל לעתיד, על ידי גאולת ישראל, תתפרסם גדולתו ויכולתו וכל העולם **"יִכְרִיזוּ וְיִדְעוּ"** כי **"אָמַת מְלַכְנֵנוּ אָפְסוּ זוֹלָתוֹ"**, כאמרו (צפניה ג ט): **"כִּי אֲזִ אֶהַפֵּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְ לְקִרְא כָּלֵם בְּשֵׁם ה' "** היש תועלת גדול מזה לעוורים לא ראו אור? לזה אמר: אתם, הגוים והאומות, הללו ושבחו שמו יתברך

וכבר נקבצו טעמים שונים לישב ההתחלפות הזו: הראשון - כי הנס, כל אשר יהיה כללי, יחויב יותר הפרסום והתעצמות הזכרון עליו. כי בהיותו כולל, יהיו רבים אשר הגיעה להם ההטבה ממנו. ובהיותו פרטי, לא יהנו, אלא אותם הפרטים ולא יתפשט הטוב ההוא לזולתם. ועל זה אמר המשורר: **"הִלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֱמִים: כִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאָמַת ה' לְעוֹלָם הִלְלוּ-ה"** (תהלים קיז) וההרגש מבואר: ראובן בשמחה, שמעון מה איכפת ליה? איך יצוה לגוים ולאומים יהללו וישבחו לה' מפני חסד שגבר עלינו? כי מה להם מזה, כיון שאין להם חלק ונחלה באותו חסד. אבל יראה כי אדרבה, יעוררם

"וַעֲתָה יֵרָא פֶּרְעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם"

חכמתו של יוסף בעצתו לפרעה

פנינים לפרשה

"וַהֲנַה מִן הַיָּאֵר עֶלְת שֶׁבַע פְּרוֹת" (מא ב)

הנה שני החלומות היו זה כדוגמת זה; אלא שהחלום הראשון אירע עם פרות והחלום השני אירע עם שבלים. אולם לכאורה אחר ההתבוננות נראה שיש שינוי נוסף בין החלומות; שבחלום הראשון עלו הפרות מן היאור. ואילו בחלום השני לא עלו השבלים מן היאור. ויש להתבונן מה פשר שינוי זה?

ויתכן לבאר פשרו של דבר, על פי המבואר בגמ' מסכת 'ברכות' (נה:): האומרת: **'אמר רבי יונתן: "אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו"** / ואמרו (שם נו.): **'אמר ליה קיסר לרבי יהושע ברבי חנניא: "אמריתו דחכמיתו טובא, אימא לי מאי חזינא בחלמאי?"** ("כיון שאומרים שאתם חכמים גדולים אמור נא לי מה אחלום הלילה?") **אמר ליה: "חזית דמשחרי לך פרסאי וגרבי כך ורעיין כך שקצי בחוטרא דדהבא"** (אמר לו רבי יהושע: "הלילה תחלום שיקחו אותך הפרסיים בשבי ויעבידו אותך ויכו בך עם מקלות של זהב") **"... כמובן שאחרי שהקיסר שמע זאת לא יכול היה להפסיק מלחשוב על כך במשך כל היום כולו וממילא חלם על כך בלילה.**

מעתה נוכל לבאר כך; הלא פרעה היה אומר תמיד לבני עירו: **"לי יארי נַאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי"** כמבואר ב'חזקאל' (כט ג). והיה מכתיר עצמו כמולך ומושל על הכל ואף על היאור שממנו היתה פרנסת בני מצרים, ממילא נקל להבין שאלו היו הלכי מחשבותיו במשך היום כולו, לכך בחלום הלילה ממילא חלם שהוא **"עמד על היאור"** (בראשית מא). וחלק זה של החלום אינו מענין מה שהראו לו מן השמים, אלא מענין מחשבתו במשך היום.

וכיון שחלם שהוא **"עמד על היאור"**, ממילא הראו לו את הפרות כשהן **"עלות... מן היאור"** שעליו פרעה היה

האמור לעיל (ז) לאחר החלום השני: **"וייקץ פרעה ונהג חלום"**.

והביאור בזה פשוט: שבספורו על היקיצה שלאחר החלום הראשון, בא להורות שלא היו שני החלומות מתוך שינה אחת אלא שהקיץ לאחר החלום הראשון ושוב ישן ואז חלם את החלום השני. אבל אין מן הצורך לספר שהקיץ לאחר החלום השני, שהרי הדבר ברור שהקיץ שהרי הוא עומד לפנינו כעת נייעור, א"כ ודאי כבר הקיץ משנתו.

"וַעֲתָה יֵרָא פֶּרְעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם" (מא לג)

כבר נתקשו רבים: מה ענין דבר זה לפתרון החלום? ומה יעשה ואיך ינהג עם פתרון חלומי?

ויתכן לבאר את הדבר על פי המבואר בגמ' מסכת 'ברכות' (נה:): **'אמר רב חסדא: "חלמא בישא עציבותיה מסייה"** / כלומר: חלום רע שהאדם חולם, צערו ועצבונו שהוא מצטער ומתעצב מחמת החלום הרע שהראהו, מבטל ממנו את פתרון החלום למעשה, לפי שסבל מספיק בעצם העצבון והצער שנגרמו לו כתוצאה מהחלום, עד שכבר אין צורך להביא עליו גם את פתרון החלום למעשה.

ממילא יתכן לומר, שיוסף חשש שמא אחר שישמעו פרעה ועבדיו את העתיד לבא עליהם שבע שנות רעב, יצטערו ביותר מחמת כך, עד שגודל צערם יגרום שבסופו של דבר לא יתקיימו כלל שבע שנות הרעב, שהצער שבא להם בעקבות כך יהיה מספיק להם, לכך אמר להם מיד מה העצה כדי למנוע את נזקי שנות הרעב, כדי שלא יבא צער ועצב בלבם וממילא יוכל החלום להתקיים כפי פתרונו.

"איש נבון וחכם" (מא לג)

הקדים הכתוב כאן את ה"נבון" ל"חכם" וכן הוא לשון הכתוב להלן: **"אין**

עומד בחלומי. והדבר מדוקדק היטב בפסוק, שמתחילה נאמר: **"ופרעה חלם ונהג עמד על היאור"** ולאחר מכן אמר הכתוב: **"והנה מן היאור עלת שבע פרות"** והיינו: כמו שנתבאר שמאחר שבחלומי היה **"עמד על היאור"**, הראו לו את הפרות כשהן **"עלות... מן היאור"**.

אבל לאחר שהתעורר מן החלום הראשון וראה; כי **"הנה חלום"**, עתה כבר היו נתונים הרהורי לבו על החלום שחלם, מה טיבו ומה פתרונו? ולא חשב בזמן הזה על היותו מושל על היאור, ממילא כשנרדם שנית מתוך מחשבותיו והרהורי לבו על החלום הראשון, שוב לא חלם כי הוא **"עמד על היאור"** וכשהראו לו את השבלים לא היה צורך שיעלו השבלים מן היאור.

וסמך לביאור זה מצינו ברבינו בחיי: שעמד על השאלה מדוע כשהזכיר פרעה ליוסף את חלומי, אמר לו: **"בַּחֲלֹמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל שַׁפַּת הַיָּאֵר"**? (שם הלא כשספרה התורה בתחילה את חלומי, מבואר שחלם שהוא **"עמד על היאור"** ממש. ולמה שינה לומר: **"הנני עמד על שַׁפַּת הַיָּאֵר"**?)

וביאור בזה רבינו בחיי: שהתורה כשספרה את חלומי גילתה לנו בזה את מחשבתו הרעה, כי היה חלומי מענין מחשבתו, שהיה עושה את עצמו לאלוה ויהיה אומר שהנילוס הוא יאורו. מפני כן ראה בחלומי כי **"עמד על היאור"**. אבל בספורו ליוסף שינה את הענין ואמר שבחלומי הוא **"עמד על שַׁפַּת הַיָּאֵר"**, כי נתבייש לתת גדולה לעצמו שיאמר על היאור ויבינו כי הינו חולם מהרהורי לבו שמהרהר בדבר ברוב גאוותו במשך היום.

"וימראיהו רע פאשר בתחלה נאיקץ" (מא כא)

הנה כשסיפר את חלומי הראשון אמר שלאחר מכן הקיץ משנתו, אולם כשסיפר את חלומי השני לא אמר שהקיץ לאחר מכן משנתו, למרות

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ (לט). אולם בכל התנ"ך לא מצינו שהקדים את ה"נְבוֹן" ל"חָכֵם", אלא תמיד הוא ההיפך שה"חָכֵם" קודם ל"נְבוֹן", כגון: **"אֲשֶׁר נָתַן ה' חָכְמָה וְתְבוּנָה"** (שמות לו א). **רַק עִם חָכֵם וְנְבוֹן הַגּוֹי הַגְּדוֹל הַזֶּה** (דברים ו ד).

נאמר אצל שלמה המלך: **"נָתַתִּי לָךְ לֵב חָכֵם וְנְבוֹן"** (מלכים א ג יב). **"יִשְׁמַע חָכֵם וְיוֹסֵף לָקַח וְנְבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה"** (משלי א ה). ועוד כהנה רבים. בכלם הקדים את החכמה לתבונה ומה ראה יוסף להקדים כאן את ה"נְבוֹן" ל"חָכֵם"?

ונראה לבאר: שבאמת הדרך היא שהחכמה קודמת לתבונה, שהחכמה היא הבנת הדבר הגלוי בצורה ראויה ונכונה ואילו התבונה היא ההבנה העמוקה יותר של מבין דבר מתוך דבר וכלשון הכתוב ב'הושע': **"מִי חָכֵם וַיִּבֶן אֵלָה נְבוֹן וַיְדַעֵם"** (יג יג). היינו: שהחכמה היא ההבנה הראויה בדבר הגלוי ואילו התבונה היא ידיעת הדבר על בוריו ולעומקו. וכן הוא ב'משלי': **"יִשְׁמַע חָכֵם וְיוֹסֵף לָקַח וְנְבוֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה"** (א ה). היינו: שהחכמה היא שיסכית אזנו לשמוע ויוסיף לקח על ידי שמיעתו, אמנם הנבון יקנה תחבולות היינו: בערמה גדולה יותר.

וכיון שכך, הדבר פשוט שדרך קניית התבונה עוברת תחילה בקניית החכמה ואחר שקנה החכמה מתחכם עוד ועוד עד שמגיע ג"כ לרכישת התבונה, לכן תמיד הקדים הכתוב את החכמה לתבונה. וכן הוא מאמר הכתוב ב'משלי': **"רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל קְנִינָה קְנֵה בִינָה"** (ד ז). היינו: שבראשית צריך לקנות את החכמה ורק לאחריה את הבינה וטעם הדבר כמו שנתבאר.

אבל כאן בדברי יוסף, התבונה הנצרכת היא בכדי להבין את הצורך בפתרון בעיית שנות הרעב, דהיינו: להבין שלמרות שכעת אנו נמצאים בשנות השובע ומאומה לא חסר, מ"מ עלינו להבין דבר מתוך דבר שכמו שמתקיים החלום כלפי שנות השובע, כמו כן יתקיים כלפי שנות הרעב ויש להיערך לכך בצורה הראויה. ואילו החכמה נדרשת כיצד לנהל את קיבוץ האוכל ואגירתם באוצרות למשמר לשנות הרעב.

נמצא א"כ, שהצורך בתבונה קודמת לחכמה, שמתחילה צריך להיות מבין דבר מתוך דבר, כלומר: ע"י ההבנה כי יגיעו שנות רעב, נבין שיש צורך להתכונן לכך ולאחר שנגיע לתבונה זו, תדרש החכמה איך להיערך לכך בנהול כל המערכת של אסיפת האוכל ושמירתו, לכך אמר יוסף: **"יִרְא פְּרַעַה אִישׁ נְבוֹן"** כלומר: המבין את הצורך בדבר וחכם שיוודע איך לנהל את

הענין לאור הבנתו בצורך הרחוק לפתרון בעיית שנות הרעב.

שוב ראיתי בפירוש הרמב"ן על התורה, שכתב: שהצורך ב"אִישׁ נְבוֹן", הוא בכדי שידע להתנהל עם אנשי ארץ מצרים בלחם לפי הטף ולתת להם כדי חיותם וימכור המותר לארצות האחרות בכדי לאסוף עושר וממון לפרעה. והצורך ב"אִישׁ... חָכֵם", הוא בכדי שידע לקיים את התבואה הנאצרת באוצרות שלא תרקב.

ולפי זה נוכל גם כן לבאר את הקדמת התבונה לחכמה, כיון שהצורך בתבונה קודם, שהרי התבונה היא בשביל שידע איך לאסוף את האוצרות ואילו הצורך בחכמה הוא בכדי שידע איך לקיים לאחר מכן את האוצרות שאסף. (ועי' גם בדברי ה'אור החיים' הקדוש, האלשיך הקדוש ובפירושו ה'עמק דבר' שעמדו בזה וביארו כל אחד לפי דרכו).

"וַיִּיטֵב הַדְּבָר בְּעֵינֵי פְּרַעַה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו" (מא לו)

ה'מגיד מדובנא' עומד על השאלה: לצורך מה אמר הכתוב שהוטב פתרונו של יוסף אף **"בְּעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו"** של פרעה? ומה נעשה יקר וגדולה ליוסף ממה שהוטב פתרונו גם בעיני עבדיו, הלא העיקר הנצרך הוא שהיו דבריו מקובלים על לב המלך ומה איכפת לנו מן העבדים?

בכדי לישב את שאלתו, פתח המגיד כדרכו במשל וזה דבר משלו: משל לבן מלך שהיה חולה מאד וישלח המלך אחר כל גדולי הרופאים אשר במדינתו לבקש לבנו מזור ותרופה וילאו כל גדולי הרופאים למצא את רפואת בן המלך. המלך בראתו כי אבדה תקוה מן הרופאים ולא יוכלו להועיל לבנו מחמדו, אמר: **"כָּל הַרוּצָה לִיכַנֵּס יוּבָא וַיִּכַּנְסוּ"**, בחשבו אולי יזדמן ויבוא איזה איש המוני ויגיד דבר המועיל על דרך סגולה או לחש או סמים פרטיים.

והנה היה בעירו של המלך רופא חכם ומבין אולם היה עני ודל ולא היה נחשב למוצלח במעשהו, רופא זה לא יצא לו שם של רופא מומחה, אמנם מאז שמע אותו רופא על מחלת בן המלך הבין את רפואתה, אלא שלא נשאו לבו ללכת לומר דבריו במקום שגדולי הרופאים לא הצליחו ושיער בעצמו כי גם אם יבא לא יתנוהו ליכנס אל בית המלך, אבל כעת אחרי ששמע שפתח המלך את הבית לכל הרוצה לבוא, בא גם הוא

בתוך הכאים אל הבית. וילך אותו רופא אל משכבו של הבן ולאחר בדיקתו ראה בלבו כי יש ביכולתו להמציא לו ארוכה ומרפא, על ידי סמים הגדלים על כל מים ואגמים, אבל חשב בנפשו אם ידבר דבריו בפני רופאים נכבדים וגדולים כאלה, הלא יענו כנגדו בעזות וילעגו לו ויאמרו לו איך לא יראת מלדבר כזאת בפני רופאים גדולים וחכמים כמונו, שכבר חקרנו על כל מיני סמים יקרים המובאים ממרחק היותר עלולים ומוצלחים להעלות ארוכה לחולה ועם כל זה לריק יגענו ואתה תדבר כזבים כאלה לרפאות המחלה בנקל.

אי לזאת טיכס עצה בלבו, לומר את ענין הרפואה בדרך שייטב הדבר גם בעיניהם. עמד ואמר: **"מששתי את כל כלי בינתי הדלים ומצאתי תרופה למחלת בן המלך על ידי סמים ידועים, אבל עדין יש צורך באיש מהיר ומבין על דרכי עשייתם ועריכתם ואופני שחיקתם להתיכם ולצרפם על אחת שבע והאיש אשר בחכמתו ירקח כמוהו, הוא זה שראוי שיחפוץ המלך ביקרו"**.

וכהשמע דבר הרופא ההוא לפני חכמי הרופאים, לבשו פניהם שמחה בדבריו וענו ואמרו: **"כִּנְיֵם דְּבִרְוֵי כְּנִיִם"**, כי כל אחד מהם דימה בנפשו כי אותו יבחר המלך לבצע את מלאכת מעשה הסמים ועריכתם, על כן החשו כלם והסכימו אחר דברי הרופא העני.

כמו כן היה מצבו של יוסף לפני פרעה ועבדיו, הלא כל חכמי מצרים וחרטמיה נלאו לפתור את החלום, אמר יוסף אל לבו אם אפתור את החלום ואגיד דבר הוראתו הפשוטה, הלא ירבו עלי לעג וקלס לבזותני ויאמרו אלי הן רבים עתה היושבים לפני המלך אשר לבם יהגה חכמות ומושכלות עמוקות בפתרוני חלומות ויבינו בהם רמזים רחוקים, אעפ"כ נלאו בעצתם לפתור חלומי של פרעה ואתה איך יערב על לבך לדבר כדברים האלה הפשוטים בהוראתם.

על כן לבו החכם של יוסף השכיל פיהו, לדבר לפני המלך לאחר ענין הוראתו של החלום **"וַנְעֲתָה יִרְא פְּרַעַה"** וכו', כלומר: אני אמרתי פתרון החלום על דרך כלל, אבל יש עוד מהצורך להשיג **"אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם"** לשית אותו על ארץ מצרים **"וַיִּצְבֹּר... בָּר"** כו'. ובזאת נתן רסן בפי עבדי פרעה שלא יהרסו את דבריו, כי כל אחד מהם יאמר כעת בלבו אולי אותו יבחר לנהל אוצרות גדולים אלו, זהו מה שאמר הכתוב: **"וַיִּיטֵב הַדְּבָר בְּעֵינֵי פְּרַעַה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו"**. ■

מה דין נדר ושבועה בחלום?

מערכת 'חברותא'

מיוחדת? 'גנזי המלך'

שאלה: האם יש לחשוש לדברים שבחלום?

תשובה: אמרו חז"ל: 'דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים' (סנהדרין ל.). ואף על פי שמצינו בתורה ובנביאים ובכתובים הרבה חלומות צודקים, כתב על כך הרמב"ם (יסודי התורה ז ב): שהחלומות הללו היו חלומות בדרגה ממדרגות הנבואה. וכך אמרו חז"ל במסכת 'ברכות' (נז): שהחלום נחשב כ'אחד מששים לנבואה'.

ומצינו שם במסכת 'ברכות' ובעוד מקומות בדברי חז"ל הרבה חלומות צודקים של תנאים ואמוראים.

אבל, לעומת זה אמרו שם (נה): 'אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו, שנאמר: "אנת מלכא רעיונך על משפךך סלקו" (דניאל ב כט)'.
ואמרו שם בגמרא: 'כתיב: בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ' (במדבר יב) וכתוב: וַחֲלוֹמוֹת הַשָּׁוֵא יִדְבְּרוּ (זכריה י). לא קשיא; כאן, על ידי מלאך. כאן, על ידי שד'. כי החלומות, מהם, צודקים ומהם, בלתי צודקים. ואמרם: 'כאן, על ידי שד' הוא לשון מושאל לרוח רעה, המזקת ושודדת את האדם ואין לחוש להם כלל. (שו"ת תשב"ץ ב קכח. ושו"ת שיבת ציון נב). לגבי הלכה למעשה, מתחלקים דברי החלומות לשלשה מובנים:

א. **דברים הנסתרים** מהאדם ונגלים לו רק בחלום, האם יש לסמוך עליהם?
ב. **דברי פורענות** שראה אדם בחלום, כגון: שנידוהו בחלום. האם יש לו לנהוג כאילו אכן היה כך באמת?
ג. **דברים שקבל אדם על עצמו בחלום בשבועה, או בנדר**, האם הוא צריך לנהוג כאילו קבלם עליו באמת?

1. 'הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו: "כך וכך הן, במקום פלוני הן, של מעשר שני הן" זה היה מעשה. ואמרו: "דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין" (סנהדרין ל.).
ולכן, אין המעות הללו נחשבות מעות מעשר, אף על פי שיש רגלים לדבר' שאמרו לו בחלום את האמת, שהרי הודיעוהו היכן המעות. ואין אומרים, כיון

שמצא כל הדבר אמת, גם זה אמת. והוא הדין כשאמרו לו בחלום: "מעות אלו, של פלוני הן" - הרי הן שלו. וכן כשאמרו לו בחלום: "כך וכך מהן של הקדש, כך וכך מהן של צדקה".
בירושלמי נחלקו אמוראים:

ר' יונה מצדד לומר: שדוקא כשאינו מצטער ורואה בחלום, אין חוששים. אבל במצטער, יש לחוש שמחמת צערו, נענה ואמרו לו האמת,

ור' יוסי אמר: שמסתבר להיפך; שבמצטער, אין לחוש. כי כמו שבן אדם חושב, כך הוא חולם. אבל באינו מצטער ורואה בחלום, אזי יש לו לחוש. ('ירושלמי' מע"ש ד ו ע"ש בפ"ה הר"א פולדא ופ"מ והגר"א).

אך להלכה; לא חילקו הפוסקים בין מצטער ללא מצטער ולעולם אין לחוש.

2. **על גילוי נסתרות במובן של בירור ספקות בהלכה על ידי החלום;** מצינו לכמה ראשונים שסמכו על כך והורו הלכה, או חזרו בהם מהוראותיהם, על פי מה שנראה להם בחלום.

(עיי' בתשובות מהר"ם מרוטנבורג בתשו' מיימוני, לספר 'קנין' לא, בענין: מלמד שחלה, שחזר בו ע"פ בעל החלום במגדל אינו גשויים ובסמ"ג לאוין סד במנין הלאו של: "השקמך לה פן תשפח" (דברים ו). בחשבון הלאוין ובתשב"ץ ב קנט בענין: מכה ברופן ובהג"א עז מא בשם רבנו אפרים בענין: דג ברבוט"א ובמרדכי ב"ק ריש פרק א ב'תשלומי פועלים' ובב"י או"ח תרנא בשם הרקנטי על: סמיכות האתרוג ללולב ובשו"ת הרדב"ז ו ב אלפים רפו בתפלין של ר"ת ורש"י ובט"ז אהע"ז קכט לה בשם ר"י 'אור זרוע' על שם עקיבא ועוד).

ויש ששאלו ספקותיהם בשאלת חלום. (עיי' שו"ת מן השמים להר"י מקורביל ועי' על ס' זה בשו"ת הרדב"ז ח"א י וח"ב ס"ו שם, בשה"ג להרחיד"א מע' גדולים ר"י החסיד).

ויש מהראשונים שכתבו: שמן האמוראים היו ששאלו שאלת חלום. (עי' ר"ח ב"מ קז: ו'ערוך' ע' דבר ב ושמ"ק ב"מ שם). ומכל מקום, כתבו הפוסקים, שאף על זה אומרים; 'דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים' ואין לסמוך על כך. (ש"ך חו"מ שלג כה).

ג. **נידוי בחלום.** 'מי שנידוהו בחלום - הרי זה נידוי וצריך להתירו מנידויו' (נדרים ח.). לפי שחלום הוא כעין נבואה ויש לו לדאוג מן הפורענות, כי אפשר שבשליחות

המקום, נתגדה. (ר"ן שם פי' הרא"ש שם). ולא אמרו ש'דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין' אלא שלא להוציא מחזקתו. כיון שספק הוא אם החלום הוא מחלומות הצודקים. אבל כאן, איסור הוא, שהוא ספק מנודה וצריך התרה, כיון שאפשר לצאת מספקו על ידי שיתירו לו את נידויו. (תשב"ץ ב קכח).

ואין הבדל בין אם הוא עצמו חלם שנידוהו ובין אם אחרים חלמו לו ובשניהם צריך התרה, שאף בזה יש לומר, הרחיקוהו מן השמים.

ויותר מזה אמרו: שחלום שחלם לו חברו הוא מן החלומות המתקיימים ('ברכות' נה:). **נידוהו בחלום והתירו לו בחלום -** בין באותו חלום ובין בחלום אחר - בכל זאת, צריך להתירו, כי כשם שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לו לחלום בלא דברים בטלים והרי שמא ההיתר שחלם עליו הוא מהדברים הבטלים שבחלום ואילו הנידוי לא היה מהדברים הבטלים.

לנידוי שנידוהו בחלום - צריך עשרה בני אדם שיתירו לו, לפי שעל עשרה שורה השכינה ואז נחשב בדבר כאילו הותר לו נדויו באותו ב"ד שנידוהו. (עי' 'ברכות' ו). לא מצא עשרה במקומו, מתירים לו אפילו שלשה, שתפלה היא שמתפללים עליו. (תשוה"ג ובה"ג ושאלות שם). ועי' 'העמק שאלה' (שם) שהכונה היא: שאף על שאין בידם של שלשה אנשים להתירו, מ"מ מתפללים שיהפוך ה' את הקללה לברכה

ד. **נדר ושבועה בחלום.** **הנודר והנשבע בחלום, נחלקו בו ראשונים:**

יש אומרים: שאינו כלום ואינו צריך התרה, לפי ש'דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים' ואינו דומה לנידוי, שאם חלם שנידו אותו יש לו לחוש לכך, לפי שלגבי חלום של נידוי יש לומר: כי מן השמים הראו לו וסימן קללה הראוהו.

ועוד חילוק בין שבועה לנידוי: שהרי אפילו הנשבע והנודר בהקיץ, צריך שיהיו פיו ולבו שוים ואילו בחלום אין כאן פיו ולא לבו, גם אם לפי חלומה היו פיו ולבו שוים. אך יש אומרים: שצריכים להתיר לו את הנדר או השבועה בחרטה, כמו שנדר ונשבע בהקיץ.

הנשבע בחלום לדבר מצוה, יש לו לחוש ולקיים שבועתו, אפילו להסוברים שנדר ושבועה בחלום אין חוששים להם, לפי שמן השמים מזרזים אותו לקיים המצוה. (שו"ת הרדב"ז ד אלף קע). ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

יום תפילה ותיקון מיוחד

להפקר בפרי בטן - זרע של קיימא

זהו לשון הקודש והמור של הבני יששכר:
"בחנוכה יש מקום לעורך פקידת עקרים ועקרות כעין ראש השנה"

כל המוסר שם יזכר שמו ושם אשתו ביום תיקון ופדיון נפש מיוחד אשר יערוך הרב הצדיק שרבים נושעו מברכותיו ומתפילותיו פועל ישועות בקרב הארץ

הגאון רבי **ציון בוגנים** שליט"א
וכן יקבל **קמיע סכסוף** שהור ע"פ מרון החיד"א זיע"א והוא סמלה גדולה בודקה ונעוסה לרוע של קיימא ונגד עין הרע!

התיקון ייערך ביום ראשון "זאת חנוכה המנובח" יום אחרון של חנוכה על ציונים של מרון החיד"א זיע"א בחדר המנוחות ירושלים ת"ו

למסירת שמות ופרטים נוספים 24 שעות ביממה אירגון החסד:
וחי אחיך עמוך
טל: 0-777-18-18-18
רח' ירושלים 40 בני ברק מיקוד 51442

חמכה עם "אוצרות חיים" במלון 'הגליל' בנתניה

מיום חמישי עד מוצ"ש כח' עד ל' בכסלו
(25-27.12.08 למיננים) פרשת מקץ

בהשתתפות:

- הרב ישראל נח ברגר שליט"א
- הפייטן דוד שלמה שירה הי"ו
- פעילות עניפה לילדים
- הרצאות מרתקות
- סעודות עשירות
- סופגניות ועוד...

מנחה צמוד
גלאט כשר

לפרטים "אוצרות חיים"
050-3131740 03-6880091

יעמדו על הברכה

מארקו בן אלירה יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב

נאור בן נעמי ושניאל בת יפה ללידה קלה וילד בריא ופרנסה טובה ובריאות וגאולה לעמ"י

לפרסום

ביגנזי המלך' צלצל עכשיו:
03-6762226

מרפאת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 1982

בדיקה ויעוץ מקצועי ללא תשלום

- ◆ כתר חרסינה 570ש"ח
- ◆ שתל 0.490ש"ח
- ◆ תותבת 0.590ש"ח
- ◆ תותבת גמישות ללא וויס 2.990ש"ח
- ◆ ישור שיניים החל מ-4.800ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
052-8448443 03-5794757

שידוכים באמונה

משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי

1599-500-811

צרכים
צרכי סאונז
וויצאו
קו"א אפקס:
03-6768855

נא להתפלל עבור:

הרב הגאון רבי יהודה בן אסתר הינדה יצ"ו
ועל רבי יוסף בן זהרה עבהאל יצ"ו

משרד עו"ד חוגי צדוק

מומחה לדיני משפחה, תביעת מזונות, תביעת משמורת, אימוץ ולדים, צווי הגנה, צווי מניעה, ירושות, צוואות, חוזה מכר ונדל"ן
מומחה למשפט פלילי, מעצרים, הארכות מעצר, מעצרים עד תום ההליכים, עבירות צבא (עריקויות) עבירות צווארון לבן, דיני מיסים, מיסוי, חקירות מע"מ, מס הכנסה ועבירות תעבורה

רחוב מקוה ישראל 5 תל אביב. משרד: 03-5665775, פקס: 5665776 נייד 0544-870001

דדוש מעצב גרפי

דדוש מעצב גרפי לעיצוב אתר, בעל ידע בFLASH עם AS PHOTOSHOP ועיצוב תחת HTML-CSS-1
יכולת עמידה בתנאי לחץ. העבודה 5 ימים בשבוע א-ה. קו"ח לפקס 03-6768855

565-546-533 / 03-6777979

שחרורן

רצועת יד USB 8 ג'יגה

התקן USB עבור רכבים ומחשבים - קל לנשיאה
אינך יכול לשכוח אותו, כיון שהוא ענוד על ידך!

3 ג'יגה - מלאים בסרטים, שירים והרצאות

של הרב אמנון יצחק שליט"א בשווי כ-1000 ₪

ו-5 ג'יגה - פנויים לשימושך!

להזמנות:

'שופר' ארגון להפצת יהדות

טל 03-6777779

9 סרטי DVD

מבראשית

הסטוריה באצטדיון טדי

בניני האומה

זה נס או לא נס

הרצל והציונות

נס מצולם

פיתות בניו ג'רזי

המדענים

פלאי הבריאה

10 הרצאות ב-18 CD

אל תאשים אותי

אמריקה... אמריקה

מדינה סבבה

מליונים מוסלמים סביבנו

סיבו סיבו

וגל פה רגל שם

שמחים בחוץ

אם כל המלחמות

מה ההבדל בין חרדי לדתי לאומי

מהפך גלובלי אוניברסלי

8 שירים

משה הרועה הנאמן 2X

יצחק עולה תמימה

השלום בוא יבוא

התשובה למדינה 2X

ירושלים

שמע ישראל

03-6777779/533
www.shofar.net
Shofar International
כל התורם \$100
מקבל שחרורן
חינם